

İmgebilimsel Bir Karşılaştırma Çalışması: *Yonca Kız ve Fadiş*

DR. ÖĞR. ÜYESİ FARUK DÜNDAR*

Öz

Bu çalışmada Kemal Bilbaşar'ın yazdığı *Yonca Kız* romanı ile Gülten Dayıoğlu'nun kaleme aldığı *Fadiş* romanı doküman incelemesi yöntemiyle, imgebilimsel olarak karşılaştırılmıştır. Çocuklar için yazılan ve 1971 yılında yayımlanan her iki romanın da ana karakterleri kasabada yaşayan küçük kızlardır. İki roman farklılıklar barındırsa da çok fazla benzer yönlere sahiptir. Bu kızlar ilk kez büyükşehir taşınmak ve orada yaşamak durumunda kalırlar. Anneleri zenginlerin evinde hizmetçilik yaparken, aynı zamanda evin çocukları tarafından kendilerine yapılan olumsuzluklara karşı da sabırlı davranırlar. İki romanda da öne çıkan imgeler benzerdir. Büyükşehirler, büyükşehirlerde yanlarında çalıştıkları zengin kadınlar, bu kadınların çocukları, *Fadiş* ve *Yonca Kız*'in babaları olumsuz olarak sunulan imgelerdir. *Fadiş*, *Yonca Kız* ve onların anneleri romanlardaki olumlu imgeler olarak okuyuculara tasvir edilmektedir.

Anahtar sözcükler: İmgebilim, çocuk edebiyatı, *Fadiş*, *Yonca Kız*, Gülten Dayıoğlu, Kemal Bilbaşar

A COMPARATIVE STUDY ON IMAGOGY: *YONCA KIZ* AND *FADIŞ*

Abstract

In this study, the novel *Yonca Kız* written by Kemal Bilbaşar and the novel *Fadiş* written by Gülten Dayıoğlu were compared imagologically using the document analysis method. In both novels, written for children and published in 1971, the main characters are little girls living in their small towns. Although there are differences between the two novels, there are also many similarities. These girls have to move to the big city and live there for the first time. While their mother works as a maid in the house of the rich, they are also patient with the negative behaviour of the children in the house. The prominent images in both novels are similar. Metropolises, the rich women they work for in the metropolises, the children of these rich women and the fathers of *Fadiş* and *Yonca Kız* are negative images. *Fadiş*, *Yonca Kız* and their mothers are presented as positive images in the novels.

Keywords: Imagology, children's literature, *Fadiş*, *Yonca Kız*, Gülten Dayıoğlu, Kemal Bilbaşar

GİRİŞ

İmge, Türkçede “1. Zihinde tasarlanan ve gerçekleşmesi özlenen şey; hayal. 2. Genel görünüş; imaj 3. Duyu organlarının dıştan algıladığı bir nesnenin bilince yansıyan benzeri; hayal, imaj. 4. Duyularla algılanan, bir uyaran söz konusu olmaksızın bilinçte beliren nesnelere ve olaylar; düş, hayal, imaj.” (TDK, 2022) şeklinde tanımlanmaktadır. Yazarlar da zihinlerinde kurguladıklarını, imgeler aracılığıyla okurlarına aktarırlar. Bu bağlamda imge, “sanatçının çeşitli duyularıyla algıladığı özel, özgün bir görüntünün dile aktarılışı” (Aksan, 1993, s. 32) olarak da açıklanabilir. Ulağlı (2018) imgelerin bireysel inanç ve düşünceler, toplumsal değerlerle oluştuğunu belirtir. Yazarların imgeler vasıtasıyla bireysel duygu ve düşüncelerini, toplumsal sorunlara bakışını dile getirmesi; edebiyat eserlerinde sıkça görülen bir durumdur. İmgeler, gerçekle ilişkili olsa bile kişide bulunan algılardır (Burçoğlu, 2005). Çocuk edebiyatı eserleri de imgelerden örüldür. Yazarlar çocuklar için yazdıkları eserlerle çocuklara seslenirler ve çocuklara iletmek istedikleri mesajları imgelere yükledikleri anlamlar aracılığıyla iletirler.

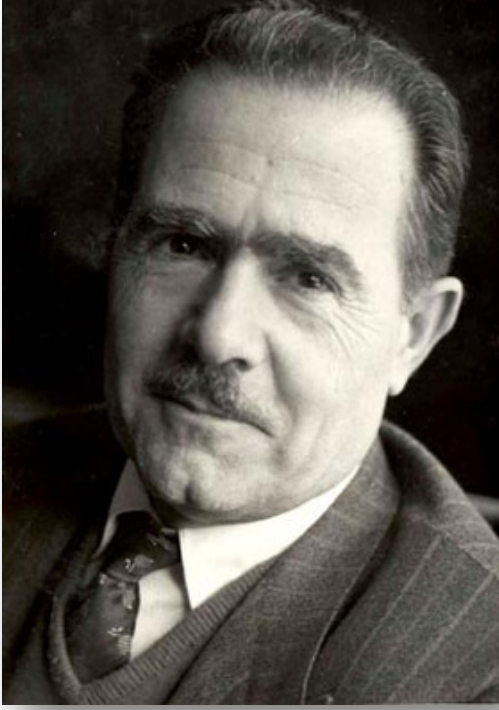
İmgebilim, imgeleri inceleyen, imgelerin ortaya çıkışını ve anlamlarının zamana, olaylara ve kültürlere göre değişimini araştıran, özellikle “ötekiliğe” odaklanan bir edebiyat alt dalıdır (Atalay, 2019). İmgebilim çalışmalarında temel nokta “öteki” olanı tanımlamaktır. İmgebilim, imgenin doğuş nedenini, oluşum biçimlerini, zaman içindeki değişimini, değişimin neden ve nasıl gerçekleştiğini araştırmaya çalışır (Millas, 2000). İmgebilim çalışmalarında; en sık görülen kavramlar olarak “ötekilik”, “söylem”, “kimlik”, “millet” ve “millî kimlik/millî karakter” sayılabilir (Engin, 2012). Disiplinler ve kültürlerarası bir araştırma alanı olarak imgebilim, ötekinin yorumlanması ve 'ben' ya da 'biz' ile 'öteki' arasındaki ilişkinin ifade edilmesi açısından önemlidir (O'Sullivan, 2005).

Her ne kadar imgebilim çalışmaları farklı milletlerin birbirine bakışı ile ilgili olsa da farklı kültürlerin birbirine bakışını da kapsamaktadır. Bu çalışmaya konu edinilen *Fadış* ve *Yonca Kız* romanlarında da şehirlilerin “köylü” veya “kasabalı” olarak nitelenen insanlara bakışı imgeler yoluyla okuyuculara aktarılmıştır. Bu anlamda romanlarda “öteki” konumundaki “kasabalılar”, “biz” konumundaki “şehirliler” tarafından betimlenmektedirler.

Her iki roman da 1971 yılında yayımlanmıştır. 1970'li yıllarda, toplumsal sınıflar arasındaki eşitsizlikler, sanayileşmenin getirdiği sorunlar ve köyden kente göçlerin artmasıyla belirginleşmiştir. Sanayileşmenin hızlanması; aynı zamanda köyden kente göçlerin artmasına, Ankara ve İstanbul gibi şehirlerde nüfusun yoğunlaşmasına ve yurt dışına işçi olarak gitmek isteyenlerin sayısının artmasına neden olmuştur. Köyden kente göçle birlikte, göç edenlerde şehir yaşamına uyum sorunları görülmüştür (Sarıtunalı, 2021). Bu yıllarda toplum, halk ve halktan olmayanlar, ezenler ve ezilenler olarak gruplandırılmaktadır “...halk, kendi emeğiyle geçinen, gelirinin ve başkasının sömürülmesine dayanamayan, toplumda ayrıcalık gözetmeyen, topluma ve yönetime kendi olanaklarıyla ağırlık koyamayan, ezilen ve sömürülen; köylü, işçi, memur, esnaf ve zanaatkârlardan oluşmaktadır.” (Okur Çakıcı ve Doğanay, 2022, s. 454-455) Bu çalışmada ele alınacak olan eserlerin, yazıldıkları dönemin özelliklerini yansıttıkları görülmektedir.

Cumhuriyet döneminde toplumcu-gerçekçi bir anlayışla yazan Kemal Bilbaşar, Türk edebiyatında hikâye, roman, şiir ve oyun türlerinde eserler vermiştir. Eserlerinde toplumsal gerçekçiliği ön planda tutmuş ve yaşadığı dönemin toplumsal sorunlarını dile getirmiş; özellikle

kasaba ve köylerde yaşayan insanların yaşamlarını, toplumsal değişim süreçlerini ve bu süreçlere verdikleri tepkileri gerçekçi bir şekilde anlatmıştır. Eserlerinde toplumun ezilen kesimlerinin sorunlarını ele almış ve bu sorunlarla nasıl başa çıkılabileceğine dair bilgiler sunmuştur (Yılmaz, 2019). *Yonca Kız* romanında da zorluklar, zenginlik-fakirlik, ezilen-ezen ilişkileri gibi konulara yer vererek, romana toplumsal bir içerik kazandırmıştır.

Kemal Bilbaşar

Kemal Bilbaşar tarafından kaleme alınan *Yonca Kız* adlı çocuk romanında Yonca Kız adlı küçük bir kızın yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Yonca Kız, annesi Gonca Ana ve babası Mehmet Torlak ile Kale adında küçük bir kasabada yaşamını sürdürmektedir. Babasının zengin bir işadamı olan teyze oğlu İbrahim Bey'den iş istemek için İzmir'e gitmesi Yonca Kız'ın yaşamında bir dönüm noktası olur. Bir süre sonra kasabaya dönen Mehmet, Yonca Kızı ve eşi Gonca'yı alarak İzmir'e döner. İbrahim Bey, Mehmet'i kapıcı, Gonca'yı da kendi köşkünde hizmetçi olarak çalıştırır. Evin hanımı ve kızı bu aileyi küçümserler. Sadece Mehmet'in teyzesi Ayşe Hanım ve köşkte çalışan Sultan Bacı onları çok sever. Bir gün evin kızı Şehvar, Yonca Kız'ın kendi oyuncaklarıyla oynadığını görünce, oyuncaklarını kırarak Yonca Kız'a iftira atar. Bunun üzerine, evin hanımı Yonca

Kız'a ceza verir. Bu olaydan dolayı, Yonca Kız ve ailesi köşkten ayrılır, fakat Mehmet Torlak, İbrahim Bey'in fabrikasında çalışmaya devam eder. Fabrikadaki işçilerin boğaz kenarında gecekonduyu yaptıklarını duyan Mehmet, kendisinin de gecekonduyu yapması gerektiğini düşünür. Bir gün gecekonduyu için arazi kavgasına karışır ve bıçaklanarak öldürülür. Katil bulunamaz. Bunun üzerine, Mehmet'in teyzesi Ayşe Hanım, Yonca Kız'ı ve annesini Bursa'da yaşayan kız kardeşi Hatice Hanım'ın yanına gönderir. Hatice Hanım Yonca Kızı ve annesi Gonca Ana'yı çok sever. Burada mutlu bir şekilde yaşamaya başlayan Yonca Kız, Uludağ'da tatildeyken çingeneler tarafından kaçırlır ve adı "Asiye" olarak değiştirilir. Bir süre çingenelerin yanında tutsak olarak kalan Yonca Kız, bir fırsatını bulur ve kaçmayı başarır. Çocuğu olmayan Kezban ve Ali'ye rastlayan Yonca Kız, evlatlık olarak onlarla beraber yaşamaya başlar. Bir gün panayı yerine giden Yonca Kız, kendisini kaçıran çingeneleri görür ve onları yakalattırır. Daha sonra beraber yaşadığı aileye durumu anlatır ve Bursa'daki ailesine kavuşur. İbrahim Bey'in talimatıyla babasının öldürülmesinin ve Yonca Kız'ın kaçırlmasının ortaya çıkması üzerine İbrahim Bey hapse konulur. Yonca Kız, annesi ve İbrahim Bey'in kızı Şehvar Bursa'da, Hatice Hanım'ın evinde beraber yaşamaya başlarlar.

Gülten Dayıoğlu, edebî eserlerinde sevgi temasını merkezine alarak, çocukların ve gençlerin dünyasına hitap eden bir yazardır. Hayata bakış açısında sevginin yüceltildiği bir dünya görüşü benimseyen Dayıoğlu, eserlerinde sevginin eksik olduğu bir dünyada insanları sevgiye davet eder. Dayıoğlu eserleriyle, çocuklara ve gençlere olumlu değerleri ve davranışları, hayatın içinden seçtiği

canlı örneklerle aktarmayı amaçlamaktadır. Eserlerinde, aile hayatı, sosyal yaşam, eğitim, millî değerler ve insanın insana değer vermesi gibi konuları işlerken, yaşamın her alanındaki sorunların çözümünün sevgiden geçtiğini vurgular. "Fadiş" ile başlayan romanları, aile ilişkilerini ve sosyal değişimlerin çocuklar üzerindeki etkilerini işlemiştir. 1980 sonrası bilim-kurgu romanları kaleme alan Dayıoğlu, 1990 sonrasında gençler için de eserler yazarak, gençlere hayatı tanıtmayı hedeflemiştir (Sinar Çılgın, 2005).

Gülten Dayıoğlu'nun 1970'lerde yazdığı çocuk romanlarında (*Fadiş*, *Dört Kardeşiler*, *Yurdumu Özledim*, *Ben Büyüyünce*), hayatın zorluklarına karşı direnç gösteren çocuk karakterler ön plandadır. Bu çocuklar, maddi sıkıntı içindeki ailelerden gelir ve yoksulluk, yaşamın doğallığı içinde işlenir. Yoksulluğun getirdiği zorluklar, çocukları çok yönlü etkiler; çevreleri tarafından ezilir, hak etmedikleri muamelelerle karşılaşır ve yaşlarının üstünde sorumluluklar üstlenirler. Çocukluklarını tam anlamıyla yaşayamamalarına rağmen, mücadeleci, iradeli, umutlu ve iyimserdirler. Bu zorluklar onları erken yaşta olgunlaştırır ve sadece kendi yaşamlarını iyileştirmekle kalmaz, çevrelerindeki yetişkinlerin de hatalarını fark etmelerini sağlarlar (Sinar Çılgın, 2005).

Fadiş adlı çocuk romanı, Gülten Dayıoğlu'nun ilk çocuk romanıdır. İki bölümden oluşan romanda, Fadiş adlı küçük bir kızın yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. İlk bölümde Fadiş, annesi Cemile ve babası Kamil Bey ile Toroslu adında küçük bir kasabada yaşamaktadır. Bir gün babası iş kurmak amacıyla şehre gider. Bir süre sonra Fadiş ve annesini de şehre götürmek için geri döner, fakat Cemile yatalak olan annesi Naciye Kadın'a bakmak için şehre taşınmayı reddeder. Babası yalnız olarak tekrar şehre döner. Annesinin vefat etmesi üzerine Cemile de kocasının yanına taşınmaya karar verir. Fakat Kamil Bey, başka bir kadınla yaşamaktadır. Kamil Bey Cemile'den boşanıp bu kadınla evlenmek istemektedir. Fakat Cemile boşanmış kadına iyi gözle bakılmayacağını düşünerek boşanmayı da kabul etmez. Bunun üzerine Cemile, Fadiş ile beraber hizmetçi olarak çalışmak için İstanbul'a gider. Bir gün Fadiş, evin oğlu Aydın tarafından fırının içine atılır ve elbiseleri kapkara kurum olur. Aydın yalan söyleyerek Fadiş'in ceza almasını sağlar. Günden güne evin hanımı Cemile'ye daha çok yüklenir ve Fadiş'e sürekli cezalar vermeye başlar. Tüm olumsuzluklara katlanmaya çalışan Cemile'yi bir gün evden kovar. Cemile kızıyla birlikte başka bir evde hizmetçilik yapmaya başlar. Evin hanımı onlara iyi davranır. Bir gün Kamil Bey kızı Fadiş'i gezdirme bahanesiyle eve gelir ve Fadiş'i kaçıtır. Fadiş'i Gülsüm Kadın'a bırakan Kamil Bey, Cemile'yi yine boşanmaya zorlar. Gülsüm Kadın, Fadiş'e kötü muamele eder. Fadiş'in yerini öğrenen Cemile, kızını kurtarır. Bir süre iş arayan Cemile, kimsenin çocuklu hizmetçi istemediğini görünce kızını tekrar kasabaya götürür ve dul ve kimsesiz yaşlı bir kadın olan Hafize Nine'ye

Gülten Dayıoğlu

bırakır. Annesi, Hafize Nine'ye para gönderirken Fadiş de kendi kasabasında tekrar mutlu günlerine geri döner. Bir süre sonra Kamil Bey tekrar Fadiş'i kaçırarak Fadiş'i kardeşi ve yengesinin evine bırakır. Yenge de Fadiş'e kötü davranır. Cemile Fadiş'i oradan alarak, Örenköy adında bir köyde yaşayan teyzekızı Zehra Kadın'a bırakır. İkinci bölümde Fadiş köyde, Zehra Kadın'ın evinde yaşamaya başlar. Okula gider, yine eski güzel günlerine döner. Cemile hizmetçilik yaptığı evin beyinin yardımıyla Fadiş için Ankara'da yatılı bir okul bulur ve Fadiş'i bu okula kaydeder. Romanın sonunda Fadiş, köydeki okuluna ve arkadaşlarına veda ederek, parasız yatılı olarak okuyacağı bu okula doğru yola çıkar.

Alanyazında, Yiğit (2023), *Yonca Kız* romanını değerler eğitimi açısından incelemiştir. Temür ve Ertem (2019) ise romanı, göç ve göçmenlik konusunda, bu konu üzerine yazılmış diğer 22 çocuk edebiyatı eserleriyle birlikte ele almıştır. Ayhan ve Arıcı (2022), incelediği 15 çocuk edebiyatı eserinin arasında yer verdiği *Yonca Kız* romanını romandaki öğütler bakımından incelemiştir. Set (2020), çeviri çocuk romanları ile yerli çocuk romanlarını kişiler bakımından karşılaştırdığı yüksek lisans tezinde *Yonca Kız* romanını da çalışma örneğine dâhil etmiştir. Kurğa Örmek (2018), Kemal Bilbaşar'ın romanlarındaki kalıplaşmış ifadeleri incelediği yüksek lisans tezinde *Yonca Kız*'daki kalıplaşmış ifadeleri irdelemiştir.

Fadiş romanını Şengül (2018), Özdemir ve Arslan (2023), çocuk edebiyatı bağlamında tek eser olarak incelemiştir. Karşılaştırmalı çalışmalarda ise *Fadiş*'i; Genç ve Yalınkılıç (2011), tasarım ve içerik özelliklerinin eserlerin eğitsel yönüne etkileri yönünden *Küçük Prens* ile; Dilidüzgün (2013), yardımcı ve engelleyici eyleyenler açısından *Yeşil Kiraz* ile; Küçük (2007), çocuk edebiyatında kültürel değerler bağlamında *Şeker Portakalı* ile karşılaştırmıştır. Yüksek lisans tezlerinde ise *Fadiş*; Kadioğlu (2007) tarafından Christina Nöstlinger'in *Konrad ya da Konserve Kutusundan Çıkan Çocuk* eseriyle çocuk eğitimi açısından, Sanlı Çeloğlu (2007) tarafından Gülten Dayıoğlu'nun *Dört Kardeşiler* eseriyle tümce anlambilim yönünden, Sezer (2019) tarafından Christine Nöstlinger'in kitaplarıyla ailenin çocuk eğitimindeki rolü konusunda karşılaştırılmıştır. Önel (2009), Gülten Dayıoğlu'nun eserlerindeki çocuklar üzerine yaptığı çalışmada; Konuk (2019), ideoloji kavramı açısından Türk çocuk romanlarını ele aldığı araştırmasında *Fadiş*'e yer vermiştir. Topçu (2009), yüksek lisans tezinde *Fadiş* romanındaki sözcük gruplarını olarak tespit etmiş ve bulgularını Türkçe öğretimi bakımından değerlendirmiştir. Çubukçu (2023), "Türk Çocuk Edebiyatındaki Öyküleyici Metinler İle Türkçe Ders Kitaplarındaki Öyküleyici Metinlerin Söz Sanatları Bakımından İncelenmesi" başlıklı doktora tezinde *Fadiş*'e de yer vermiştir.

Alinyazına bakıldığında, aynı yıl, benzer içeriklerde yazılmış bu iki çocuk romanının karşılaştırmasıyla ilgili bir çalışma olmadığı görülmektedir. Bu bağlamda, iki romandaki imgeleri karşılaştırması bakımından bu çalışma önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada, farklı yazarlar tarafından aynı yıl yazılan ve iki küçük kızın benzer hikâyelerini anlatan *Fadiş* ve *Yonca Kız* romanları karşılaştırılacaktır. Karşılaştırmalar, imgebilim temelinde doküman incelemesi yöntemiyle yapılacaktır.

1. İMGELER

Bu bölümde Gülten Dayıoğlu'nun *Fadiş* ve Kemal Bilbaşar'ın *Yonca Kız* romanlarındaki imgeler analiz edilecektir.

1.1. Büyükşehir İmgesi

Fadiş ve *Yonca Kız* romanlarında büyükşehir imgesi, karakterlerin yaşadığı kültürel ve sosyal soklar üzerinden işlenmiştir. Her iki karakter de küçük kasabalarından çıkıp büyüğe geldiklerinde, kendilerini yabancı ve "öteki" olarak hissetmektedirler. Bu durum, romanların yazıldıkları dönemde köyden kente göç eden bireylerin şehirlerde yaşadıkları uyum sorunlarıyla da benzerlik göstermektedir.

Fadiş ve *Yonca Kız*, büyüğe geldiklerinde, kalabalıklar, büyük binalar ve şehir yaşamının diğer unsurları karşısında şaşkınlık ve ürküntü yaşamaktadırlar. Örneğin, *Yonca Kız*'ın İzmir'deki pazarı ve denizi gördüğünde hissettiği şaşkınlık, onun bu yeni çevrede "öteki" olarak algılanmasına neden olmaktadır:

O gün şehrin pazarı olduğundan hanın avlusu hayvan doluydu. Sokaklarda, caddelerde pazarcılar bağırıyorlardı. *Yonca Kız* bunca insanı hiçbir arada görmemişti. Kaynaşan insan kalabalığına, yolun kenarında yükselen büyük binalara ürkek gözlerle bakıyordu. Bunlar Zelha Ana'nın anlattığı peri padişahının sarayları mıydı ki? (Bilbaşar, 2006, s. 23-24)

Fadiş'in İstanbul'daki deniz karşısındaki hayranlığı ve şaşkınlığı şu ifadelerle anlatılmaktadır: "Vapurun bu kadar insanla batmadan denizin üstünde durabilmesi, denizin mavi rengi, hanımların tüylü şapkaları onu şaşkınlığa düşürüyordu." (Dayıoğlu, 2016, s. 18)

Bu durum, aynı şekilde *Yonca Kız*'da da görülmektedir:

Kale'nin gurbetçileri, İzmir'e ikindiüstü vardılar. Otobüs bayram yerinde yolcuların bir kısmını indirmek için durduğunda *Yonca Kız*, gözün alabildiğine yayılan İzmir'i, deniz denen büyük mavi aynayı gördü. (Bilbaşar, 2006, s. 30)

Bu ifadeler, her iki karakterin de büyükşehirdeki ilk deneyimlerinde yaşadıkları şaşkınlık ve hayranlığı vurgulamaktadır.

Yazarlar, bu romanlarda büyükşehir imgesini kullanarak, okurlara şehir yaşamının cazibesi ve zorlukları hakkında mesajlar vermektedirler. *Fadiş* ve *Yonca Kız*'ın deneyimleri, şehirlerin sunduğu fırsatların yanı sıra, bu ortamlarda yaşanan yabancılaşma ve uyum sorunlarını da gözler önüne sermektedir. Yazarlar, bu imgeler aracılığıyla, okurlara büyükşehirlerin sadece hayranlık uyandıran yerler olmadığını, aynı zamanda bireylerin kimliklerini ve aidiyet duygularını sorgulamalarına neden olan karmaşık mekânlar olduğunu anlatmaktadırlar. *Fadiş* ve *Yonca Kız*'ın büyükşehirdeki deneyimleri, çocuk okurlara, farklı ortamlarda karşılaşabilecekleri zorluklar ve bu zorluklarla başa çıkma yolları hakkında önemli dersler sunmaktadır.

Sonuç olarak, *Fadiş* ve *Yonca Kız* romanlarında büyükşehir imgesi, "öteki" kavramı üzerinden işlenmiştir. Yazarlar, okurlara şehir yaşamının karmaşıklığını ve bireylerin bu ortamlarda yaşadığı yabancılaşmayı etkili bir şekilde aktarmaktadırlar. Yazarlar, bu imgelerle, çocukların farklı çevrelerde karşılaşabilecekleri zorlukları anlamalarına ve bu zorluklarla başa çıkma yollarını keşfetmelerine yardımcı olmaktadır.

1.2. Zengin Kadın İmgesi

Fadiş ve *Yonca Kız* romanlarında, zengin kadın karakterlerin, yanlarında çalışan hizmetçilere karşı sergiledikleri acımasız ve gaddar tutumlar, toplumsal sınıf farklılıklarını ve adaletsizlikleri belirtmektedir. Romanlar, yazıldıkları dönemde yaygın olarak görülen köylülerin ezilmesi durumunu da yansıtmaktadırlar. Bu bağlamda, zengin ev sahipleri, kasabadan gelen *Fadiş* ve *Yonca Kız*'ı kirli olarak görmekte ve onları ilk iş olarak banyoya sokmaktadır. *Fadiş*'in annesiyle birlikte hizmetçilik yapacağı eve vardığında yaşadığı deneyim, bu durumu açıkça ortaya koymaktadır:

Hanımın gösterdiği yerde ellerini yüzünü sabunladı. *Fadiş*'in yüzü sabunlanırken gözüne köpük kaçı. Ağlamaya başladı. Cemile sıkılıyor, *Fadiş*'i, "Ağlama, sus!" diye dürtüklüyordu. Bu sırada hanımla küçük Aydın da banyo kapısına geldiler. Hanım, "Ne oluyor çocuğa?" diye sordu. Cemile onları görünce daha çok sıkıldı. "Hiç," dedi. "Gözüne köpük kaçı da..." Hanım uzaklaşırken söylendi. "Bağırtma çocuğu!" (Dayıoğlu, 2016, s. 19)

Benzer bir durum *Yonca Kız* için de geçerlidir. İbrahim Bey'in evine vardığında, o da hemen banyoya sokulur:

Sultan Bacı, kokulu sabunlar, dürümlü havlular, çarşafklar, içinde kıpır kıpır yapan balık bulunan sarı hamam tasları getirdi. Banyonun yerini gösterdi. Banyo, kapılarının karşısındaydı. Kırmızı işaretli musluktan sıcak, mavi işaretli musluktan soğuk su aktığını söyledi. (Bilbaşar, 2006, s. 49)

Bu sahneler, ev sahiplerinin kasabalı karakterleri pis olarak görmelerini ve onları şehirli standartlarına uygun hale getirme çabalarını simgelemektedir. İmgebilimin önem verdiği "öteki" kavramı burada belirgin bir şekilde ortaya çıkmaktadır. *Fadiş* ve *Yonca Kız*, şehirli ev sahipleri tarafından "öteki" olarak algılanmakta ve bu algı, onların hizmetçi olarak çalıştıkları evlerdeki konumlarını belirlemektedir.

Her iki romanda da hizmetçilik yapan anneler, yiyecek bolluğunda bir şey yemeden çalışmak zorunda bırakılırlar. *Yonca Kız* da benzer bir şekilde annesinin hazırladığı leziz yemekleri yiyememektedir:

(Gonca Ana) Bütün gün bulaşık küvetinin önünde dikiliyor, eli sıcak, sodalı sulardan çıkmıyordu. Buruşuk buruşuk, beyaz beyaz olmuş, tüm şişmişti elleri. Ayaklarının sızısı da hiç kesilmiyordu. Sofrada öğle, akşam yemeklerinde Sultan Bacı'nın önüne sürdüğü onca güzel yemeklere, sarı sarı böreklerle, kaymaklı baklavalara el sürmüyordu. (Bilbaşar, 2006, s. 57)

Bu anlatımlar, hizmetçilerin kendi hazırladıkları yemeklerden bile yiyememeleri üzerinden, çocuk okuyuculara sınıfsal eşitsizliğin somut bir örneğini sunmaktadır. Yazarlar, bu tür imgeler aracılığıyla, çocuk okuyuculara toplumsal sınıf farklılıklarını ve adaletsizlikleri erken yaşta fark ettirmeyi amaçlamış olabilirler. Zengin kadın figürlerinin acımasız bir şekilde resmedilmesi, çocukların zenginlik ve güç sahibi bireylere karşı eleştirel bir bakış açısı geliştirmelerine katkıda bulunabilir. Bu anlatım tarzı, çocukların toplumsal adaletsizlikleri sorgulamalarını ve bu konular üzerinde düşünmelerini teşvik edebilir.

Yazarların, bu imgeler aracılığıyla, çocuk okuyucuların adalet, eşitlik ve insan hakları gibi kavramlarla tanışmalarını sağlamayı hedefledikleri söylenebilir. Romanlarda çocuk karakterlere yönelik sert ve kötü davranışların tasviri, çocuk okuyuculara toplumsal adaletsizliklerin ve sınıf

çatışmalarının ne kadar yaygın olduğunu göstermeyi amaçlamaktadır. Bu tür anlatımlar, çocukların empati yeteneklerini geliştirmelerine ve toplumsal eşitsizliklerin farkına varmalarına katkıda bulunabilir. Yazarların, bu temalar aracılığıyla, çocuk okuyucularını sosyal adalet ve eşitlik konularında bilinçlendirmeyi ve bu konular üzerinde düşünmeye teşvik etmeyi amaçladıkları söylenebilir.

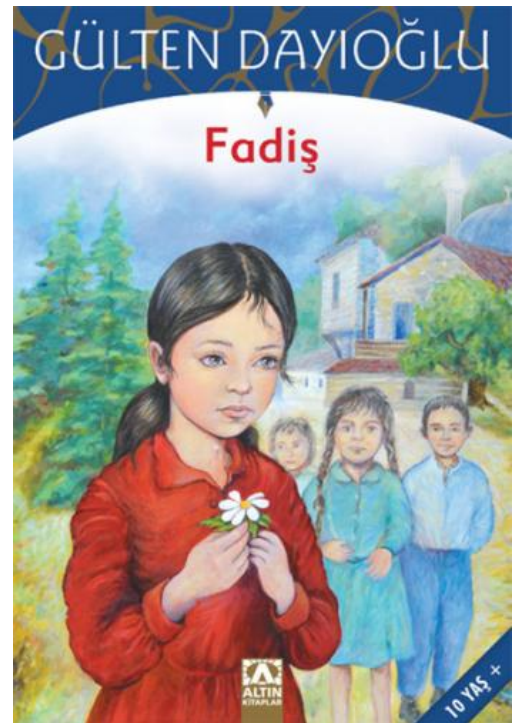
Sonuç olarak, yazarların bu tür bir algı oluşturma çabası, çocuk okuyucuların toplumsal eleştiri yapabilme yetilerini geliştirmeyi ve daha adil bir toplum arayışına katkıda bulunmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, eserler, çocukların toplumsal yapıyı sorgulamalarına ve daha adil bir dünya için düşünmelerine olanak tanıyan edebî bir araç olarak değerlendirilebilir. Yazarlar, "öteki" kavramını ve sınıfsal eşitsizlikleri işleyerek, çocuk okuyuculara empati ve eleştirel düşünme becerileri kazandırmayı hedeflemektedirler.

1.3. Zengin Çocuk İmgesi

İmgebilimin odaklandığı "öteki" kavramı, bireylerin ve grupların toplumsal yapılar içinde nasıl konumlandığını ve algılandığını anlamak için önemli bir araçtır. Bu kavram, özellikle çocuk edebiyatında, genç okuyucuların empati geliştirmesi ve toplumsal farkındalık kazanması açısından önemlidir. İki romanda da zengin çocuk imgesi, bu bağlamda dikkat çekici bir şekilde ele alınmıştır. Her iki romanda da Yonca Kız ve Fadiş'in annelerinin hizmetçi olarak çalıştıkları evlerde, zengin çocuklar yüzünden ceza almalarını anlatmaktadır.

Fadiş evin oğlunun yalanları yüzünden ev sahibesi tarafından cezalandırılır (Dayıoğlu, 2016, s. 25). Benzer şekilde evin kızı Şehvar da Yonca Kız'a iftira atarak Yonca Kız'ın ceza almasına neden olur. Yonca Kız ve Şehvar oyuncak odasında oynarken, Şehvar odadan dışarı çıkar. Yonca Kız da Şehvar'ın uyuyan bebeği ile oynamaya başlar. Bunu gören Şehvar çok sinirlenir ve ortalığı birbirine katarak bebeğin kafasını koparır. Bunu gören evin hanımı Yonca Kız'a ceza verir ve saçlarını kökünden keser. Bundan sonra o odaya girmesini ve kızı Şehvar ile oynamasını da yasaklar (Bilbaşar, 2006, s. 60). Bu olaydan önce de zaten Şehvar, Yonca Kız'ın oyuncaklarıyla oynamasına asla müsaade etmez (Bilbaşar, 2006, s. 58). Bu tür olaylar, zengin çocukların fakir çocukları ötekileştirmesi ve bu ötekileştirmenin toplumsal yapılar üzerindeki etkisini vurgulamaktadır.

Romanlarda zengin çocuk imgesi, okuyucularda olumsuz düşünceler uyandıracak şekilde tasvir edilmiştir. Zengin çocukların, kasabadan gelen ve hizmetçilik yapan kızları suçlu görmeleri, zenginlerin fakirleri hor görmesiyle ilişkilendirilir. Bu durum, okuyucularda zengin çocuklara karşı olumsuz duyguların oluşmasına neden olmaktadır. Romanlarda, büyükşehre geldiklerinde etraflarında gördükleriyle büyülenen iki kız, kasabalı ve fakir oldukları için şehrili anneler ve

çocukları tarafından ötekileştirilir. Bu ötekileştirme, zengin ve fakir arasındaki toplumsal çatışmayı ve sınıf farkını göstermektedir.

Yazarlar, bu tür imgelerle okuyuculara toplumsal adaletsizlikleri ve sınıf farklılıklarını sorgulatmayı amaçlar. Çocuklara yönelik yazılan bu romanlarda, ötekileştirme ve adaletsizlik temaları, genç okuyucuların empati geliştirmelerine ve toplumsal farkındalık kazanmalarına yardımcı olabilir. Bu nedenle, "öteki" kavramının çocuk edebiyatında işlenmesi, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerine katkıda bulunabilir.

Sonuç olarak, bu imgeler, toplumsal yapılar ve sınıf farklılıkları hakkında genç okuyuculara önemli dersler sunmaktadır. Yazarlar, bu imgeler aracılığıyla okuyuculara empati, adalet ve toplumsal farkındalık gibi değerleri aşılama hedefler. Bu tür edebî eserler, çocukların dünyayı daha geniş bir perspektiften görmelerine ve toplumsal adaletsizliklere karşı duyarlılık geliştirmelerine yardımcı olabilir.

1.4. Baba İmgesi

İki romanda da babalar, iş için kasabadan şehre göç ederler ve bu göç, aile yapısında önemli değişikliklere yol açar. Yonca Kız'ın babası, ailesi için çabalayan ve onların onurunu korumak için mücadele eden bir figür olarak tasvir edilirken, Fadiş'in babası Kamil Bey, kızına karşı sevgisiz ve şiddet uygulayan bir baba olarak betimlenir. Bu iki farklı baba imgesi, okuyuculara farklı toplumsal ve duygusal mesajlar iletir.

Fadiş romanında, romanın başkarakteri Fadiş, babası Kamil Bey'den sözlü ve fiziki şiddet görmektedir:

(Kamil Bey Fadiş'e) "Eğer bir daha annenin adını anacak olursan, seni trenden aşağıya atarım," demişti. Fadiş ise korkuyla babasının eline yapışmış, "Atma, atma!" diye yalvarmıştı. "Kâmil Bey yerinden fırlayıp Fadiş'i iyi bir patakladı. (Dayıoğlu, 2016, s. 36)

Küçük bir çocuk olan Fadiş, babasının istediği cevapları vermediği için şiddete maruz kalmaktadır. Bu nedenle Fadiş, babasının kendine karşı tutum ve davranışlarını şu şekilde sorgulamaktadır:

Babam başkalarının babalarına hiç benzemiyor. Tıpkı bir yabancı gibi diyerek iç çekti. Mahalledeki çocukların babalarını gözünün önüne getirdi. Akşamüstleri işten dönen babalar, çocuklarını kapı önlerinde nasıl kucaklıyor, sımsıkı sarılıp nasıl öpüyorlardı. Fadiş bunları derin derin düşündü. Babası kendisini hiç öpmemişti. Ona candan sarılmamıştı. (Dayıoğlu, 2016, s. 66)

Romanın sonunda Kamil Bey Cemile'den boşanmayı başarır. Kamil Bey boşanma davası açar ve Cemile de Kamil Bey'den umudunu kestiği için boşanmayı kabul eder. Kamil Bey bu boşanmadan sonra, Fadiş ile iletişimi keser ve izini kaybettirir. Kamil Bey için ne eşi ne de kızı önemlidir. İsteddiği olduğunda onları siler ve yeni bir yaşama başlar (Dayıoğlu, 2016, s. 154).

Fadiş romanında, baba imgesi, sevgi ve şefkatten yoksun, otoriter ve şiddet yanlısı bir karakter olarak çizilmiştir. Kamil Bey, kızına karşı fiziksel ve sözlü şiddet uygulayarak, onu kendi ailesi içinde bile "öteki" konumuna iter. Bu durum, Fadiş'in babasıyla olan ilişkisini sorgulamasına ve babasını bir yabancı gibi görmesine neden olur. Kamil Bey'in, ailesine karşı sorumluluklarını yerine getirmemesi ve sonunda ailesini terk etmesi, onun başarısız bir baba imgesi olarak sunulmasına yol açar. Bu bağlamda, Kamil Bey, toplumsal normlara uymayan, ailesini ihmal eden ve kendi çıkarları

doğrultusunda hareket eden bir "öteki" olarak konumlandırılır. Fadiş'in babasıyla olan olumsuz ilişkisi, onun psikolojik gelişimini derinden etkiler. Babasının sevgisiz ve şiddet dolu tavırları, Fadiş'in kendine olan güvenini zedeler ve onu sürekli bir korku ve güvensizlik içinde bırakır. Fadiş, diğer çocukların babalarıyla olan ilişkilerini gözlemleyerek, kendi babasının eksikliklerini daha da derinden hisseder. Bu durum, Fadiş'in kendi kimliğini ve değerini sorgulamasına neden olmaktadır.

Yonca Kız romanında, baba imgesi ailesi için fedakârlık yapan, onurlu ve çalışkan bir karakter olarak tasvir edilmiştir. Ancak, bu baba imgesi de "öteki" kavramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, toplumun normlarına aykırı bir şekilde, kaçak bir gecekondu inşa etme çabası içinde öldürülmesiyle "öteki" konumuna düşmektedir. Her ne kadar *Yonca Kız*'ın babası, ailesi için fedakârlık yapıyor gibi görünse de, bu fedakârlıkların sonuçsuz kalması ve babanın erken ölümü, onun da başarısız bir baba imgesi olarak algılanmasına yol açmaktadır. *Yonca Kız*'ın babasının erken ölümü, onun hayatında derin bir boşluk yaratır. Babasının yokluğu, *Yonca Kız*'ın ailesi için mücadele etme ve sorumluluk alma bilincini erken yaşta geliştirmesine neden olur.

Her iki romanda da baba imgelerinin başarısız olarak sunulması, yazarların okuyuculara aile içi ilişkilerdeki sorunları ve bu sorunların çocuklar üzerindeki etkilerini göstermek istediklerini düşündürmektedir. Yazarların, babaları "öteki" olarak konumlandırarak, okuyuculara aile içi şiddet, sorumluluk ve fedakârlık gibi konularda eleştirel bir bakış açısı sunmayı amaçladıkları söylenebilir. Bu romanların çocuklara yönelik yazıldığı göz önünde bulundurulduğunda, yazarların bu konuları ele alarak çocukların aile içi ilişkilerdeki farklı dinamikleri anlamalarına yardımcı olmayı hedefledikleri söylenebilir.

Baba imgelerinin ötekileştirilmesi, toplumsal normlar ve bireysel sorumluluklar arasındaki çatışmayı da ifade etmektedir. Kamil Bey, toplumsal normlara uymayan bir baba olarak, bireysel çıkarlarını ailesinin önüne koyar. *Yonca Kız*'ın babası ise, ailesi için mücadele ederken hayatını kaybeder. Bu durum, okuyuculara toplumsal normların ve bireysel sorumlulukların aile içi ilişkiler üzerindeki etkilerini sorgulamalarını sağlar.

Sonuç olarak, her iki romanda da yazarların okuyuculara aile içi ilişkilerdeki sorunları ve bu sorunların çocuklar üzerindeki etkilerini göstermeye çalıştıkları anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, baba imgeleri, okuyuculara aile içi ilişkilerdeki farklı dinamikleri ve bu dinamiklerin çocuklar üzerindeki etkilerini sorgulama fırsatı sunmaktadır.

1.5. Anne İmgesi

Romanlardaki olumsuz baba imgelerine rağmen, olumlu anne imgeleri görülmektedir. *Yonca Kız* ve *Fadiş* romanlarında, anneler kasabalı ve fakir olmalarına rağmen, şehirdeki zorluklara göğüs gererek kızları için mücadele eden figürler olarak resmedilir. Bu anneler, fedakârlıkları ve güçlü amaçlar uğruna verdikleri mücadele ile öne çıkarlar.

Yonca Kız'ın annesi, kızından bir an olsun ayrılmayan bir karakter olarak tasvir edilir. Bu, annelik rolünün sürekli bir bağlılık ve koruma içgüdüsüyle tanımlandığını gösterir. Fadiş'in annesi ise, kızının iyiliği için onu akrabalarının yanına göndermek zorunda kalır. Ancak, bu ayrılık fiziksel bir mesafeden öteye geçmez; çünkü Fadiş'in annesi sürekli kızını düşünür ve onun için çalışır. Şehirde hizmetçilik yaptığı zenginlerin kızını istememeleri nedeniyle ondan uzakta yaşamak zorunda kalması, toplumsal sınıf farklarının ve önyargıların bir yansımasıdır.

Fadiş'in annesi kızı hakkında şöyle düşünmektedir:

Herkes, yaşamını sürdürmek için bir yol seçmiş. Yaşamak güzel. Güçlü bir amaç için çalışmak, yaşamı daha da güzelleştiriyor. Fadiş'im için var gücümle çalışırım. Onu büyütür, belki de okuturum. Hele okuyup bir meslek edinirse... Bunları düşünürken Cemile'nin içi, pırıl pırıl sevinçle doldu. Artık hiçbir şeyden korkmuyordu. (Dayıoğlu, 2016, s. 42).

Fadiş'in annesi, kızının geleceği için çalışmanın ona güç verdiğini ve yaşamını anlamlı kıldığını düşünür. Bu düşünceler, annelerin fedakârlıklarını ve güçlü amaçlar uğruna verdikleri mücadeleyi vurgulamaktadır. Annenin içsel monologları, okuyucuya annelik rolünün derinliğini ve zorluklarını hissettirmektedir.

Bu romanlarda dikkat çeken bir diğer unsur ise, zengin annelerin kendi çocuklarını önemsemelerine rağmen, kasabalı çocukları sırf fakir ve kasabalı oldukları için küçümsemeleri ve onlara karşı olumsuz tutum ve davranışlarıdır. Yonca Kız ve Fadiş'in anneleri, kendi hazırladıkları yemekleri bile sırf saygısızlık olmasın diye kendi çocuklarına bile yedirmeyerek onlardan üstün konuma gelmektedirler. Bu şekilde yapılan betimlemeler, okuyucuda nezdinde şehirli anne imgesine olumsuz, kasabalı anne imgesine ise olumlu yaklaşma ayırımına yol açmaktadır. Yazarlar, kasabalı ve fakir anneleri olumlu bir şekilde sunarken, şehirli ve zengin anneleri olumsuz bir şekilde betimleyerek, toplumsal sınıf farklılıklarına ve önyargılara dikkat çekmektedirler. Bu imgeler aracılığıyla okurlara, toplumsal eşitsizliklerin ve önyargıların eleştirisi yapılmakta ve empati geliştirilmesi teşvik edilmektedir.

1.6. Kasabalı Çocuk İmgesi: Yonca Kız ve Fadiş

Romanlardaki imgelerden en önemlileri, okuyucuların roman boyunca takip ettikleri ana karakterler olan Yonca Kız ve Fadiş'in nezdinde kasabalı/köylü çocuk imgeleridir. İmgebilim açısından Yonca Kız ve Fadiş karakterleri, kasabalı/köylü çocuk imgelerinin idealleştirilmiş temsilleri olarak dikkat çekmektedir. Bu karakterler, toplumsal ve kültürel değerlerin yansıması olarak, okuyuculara belirli erdemleri ve davranış kalıplarını sunmaktadır.

Yonca Kız, ev sahibesi ve evin kızı tarafından maruz kaldığı olumsuz davranışlara rağmen sabırlı ve hoşgörülü bir tutum sergilemektedir. Bu, onun karakterinin idealleştirilmiş bir yönünü ortaya koymaktadır. Örneğin, Şehvar'ın oyuncaklarını sergilemesi ve Yonca Kız'a elletmemesi karşısında, Yonca Kız'ın kıskançlık göstermemesi ve sessizce izlemesi, onun sabrını ve alçakgönüllülüğünü vurgulamaktadır:

Odaya girdiklerinde Şehvar bütün oyuncaklarını ortaya seriyordu. Ama Yonca Kız'a birini elletmiyordu. Onu bir kenarda oturtuyor nispet verir gibi her oyuncuğun marifetini gösteriyordu. Oysa Yonca Kız kıskanmadan, bir şey söylemeden onu seyrediyordu. (Bilbaşar, 2006, s. 58)

Okul hayatında da Yonca Kız, arkadaşlarıyla iyi geçinen ve başarılı bir öğrenci olarak tasvir edilmektedir. Onun alçakgönüllülüğü ve paylaşımcılığı, arkadaşları tarafından sevilmesini sağlar:

Aralarında anlaşmazlık çıkanlar gidip öğretmene şikâyet edeceklerine ona geliyorlar, kendilerini uzlaştırmalarını istiyorlardı. Çoğu zaman Yonca Kız onları darıltmadan uzlaştırmamanın bir yolunu buluyordu. Yonca Kız'ın alçakgönüllülüğü de onlara kendisini

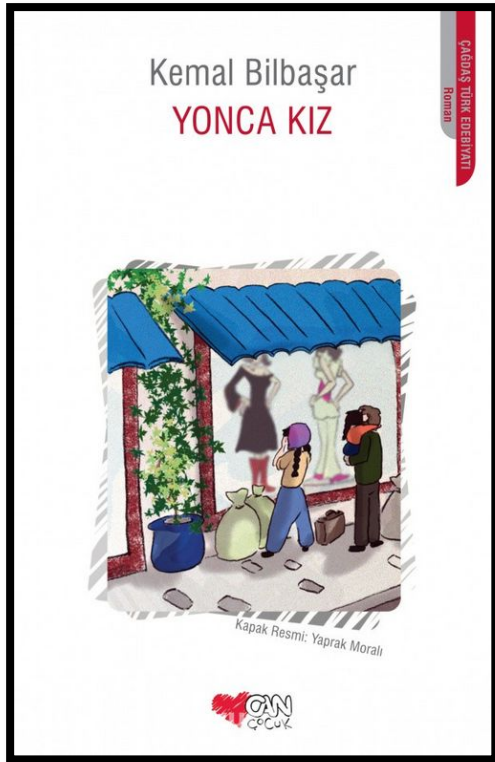
sevdiriyordu. O da büyük bir konaktan gelmesine karşılık, bazı zengin arkadaşları gibi kibirli değildi. 'Öğle paydosunda çocuk parkına gidip salıncağa binelim!' dediler mi, hemen aralarına katılıyordu. Yiyeceklerini, çerezlerini her zaman arkadaşlarıyla paylaşıyordu. (Bilbaşar, 2006, s. 103).

Fadiş de benzer şekilde, toplumsal uyum ve iyimserlik imgeleriyle betimlenmektedir: Mahalledeki çocuklarla kurduğu ilişkiler, onun sosyal becerilerini ve liderlik özelliklerini ön plana çıkarır:

Fadiş, mahallede kendi yaşındaki tüm kızlarla ve oğlanlarla arkadaş oldu. Köylü çocuklar onu çok seviyorlardı. O, sokağa çıkmadan hiçbir oyun kurmuyor, aralarına katılmasını bekliyorlardı. (Dayıoğlu, 2016, s. 98).

Fadiş'in oyunlardaki adil tutumu ve uzlaştırıcı rolü, onun karakterinin idealleştirilmiş yönlerini göstermektedir:

Fadiş, iyimser bir kızdı. Oyunlarda mızıkçılık yapmaz, hep haklıdan yana olurdu. Oyun kurmakta birinciydi. O, birkaç çocukla oyuna başladı mı, öteki çocuklar hemen kendi oyunlarını bırakıp onlara katılırlardı. Kimseyle kavgaya etmezdi. Kavgaya etmek isteyen arkadaşlarına da engel olup, kavgacıları yatıştırırdı. (Dayıoğlu, 2016, s. 98-99).

Yonca Kız ve Fadiş karakterleri, kasabalı ve köylü çocuk imgelerinin idealleştirilmiş temsilleri olarak, okuyuculara toplumsal ve kültürel değerlerin önemini vurgulayan güçlü mesajlar sunmaktadır. Bu karakterler, sabır, hoşgörü, alçakgönüllülük, paylaşımcılık, sosyal uyum ve liderlik gibi erdemleri temsil ederken, çocuk okurlara bu değerlerin günlük yaşamda nasıl uygulanabileceğini göstermektedir. Bu karakterler aracılığıyla yazarlar, çocuk okurlara toplumsal değerlerin ve erdemlerin önemini aşılama amaçlamaktadır. Yonca Kız ve Fadiş, çocukların kendi yaşamlarında uygulayabilecekleri olumlu davranış kalıplarını temsil ederken, aynı zamanda okuyuculara empati, dayanışma ve toplumsal uyumun değerini öğretmektedir. Bu mesajlar, çocukların kişisel gelişimlerine katkıda bulunarak, onları daha duyarlı ve sorumlu bireyler olmaya teşvik etmektedir.

SONUÇ

Gülten Dayıoğlu'nun *Fadiş* ve Kemal Bilbaşar'ın *Yonca Kız* eserleri, 1971 yılında yayınlanmış ve yazıldıkları dönemin özelliklerini yansıtan romanlar olarak görülmektedir. Bu çalışmada, söz konusu romanlar imgebilimsel açıdan karşılaştırılmış ve her iki eserde yer alan imgeler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Analiz edilen altı ana imge (büyükşehir imgesi, zengin kadın imgesi, zengin çocuk imgesi, baba imgesi, anne imgesi ve kasabalı çocuk imgesi) 1970'lerin Türkiye'sinin toplumsal ve kültürel yapısını anlamak için önemli veriler sunmaktadır.

Büyükşehir imgesi, her iki romanda da kasabadan şehre göç eden karakterlerin yaşadığı yabancılaşma ve "öteki" olma duygusunu yansıtmaktadır. Yonca Kız ve Fadiş'in, büyükşehirin kalabalığı, büyük binaları ve hızlı yaşamıyla karşılaşmaları, onların kendilerini yabancı ve dışlanmış hissetmelerine neden olmaktadır. Bu imge, şehir hayatının bireyler üzerindeki baskısını ve uyum zorluklarını da göstermektedir.

Zengin kadın imgesi, şehrili ve varlıklı ev sahiplerinin, kasabadan gelen hizmetçilere ve onların çocuklarına karşı sergiledikleri küçümseyici ve acımasız tutumlarla belirginleşir. Bu imgeler, toplumsal sınıf farklılıklarını ve adaletsizlikleri açıkça göstererek, okurları sosyal eşitsizlikler konusunda düşünmeye sevk etmektedir. Hizmetçilerin maruz kaldığı haksız muameleler, toplumdaki önyargıları ve ayrımcılığı vurgulamaktadır.

Zengin çocuk imgesi, zengin ailelerin çocuklarının şımarık, bencil ve acımasız davranışlarını ortaya koymaktadır. Yonca Kız ve Fadiş'in bu çocuklar tarafından ötekileştirilmesi ve haksızlığa uğramaları, sınıfsal ayrımların çocuklar arasındaki ilişkilere nasıl yansıdığını göstermektedir. Bu imge, çocuk okullarda adalet duygusunu pekiştirirken, empati ve anlayış geliştirmelerine de katkıda bulunmaktadır.

Baba imgesi, iki romanda da farklı şekillerde ele alınmıştır. Fadiş'te baba, sevgisiz ve şiddet uygulayan bir figür olarak olumsuz bir imge çizerken, Yonca Kız'da baba, ailesi için mücadele eden ancak erken ölümüyle ailesini yalnız bırakan bir karakter olarak sunulmaktadır. Baba imgeleri, aile içi ilişkilerdeki sorunları ve çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerini yansıtmakta, babaların aile içindeki rollerini sorgulamaktadır.

Anne imgesi ise her iki romanda da olumlu ve fedakâr bir şekilde resmedilmiştir. Anneler, zorlu şehir yaşamında çocukları için her türlü fedakârlığı yapan, güçlü ve dirençli karakterlerdir. Bu imge, anneliğin kutsallığını ve anne sevgisinin gücünü vurgulayarak, okuyuculara güçlü ve olumlu bir mesaj iletmektedir.

Kasabalı çocuk imgesi, Yonca Kız ve Fadiş karakterleri üzerinden idealleştirilmiş bir şekilde sunulmuştur. Onların sabırlı, hoşgörülü, alçakgönüllü ve paylaşımcı tutumları, toplumsal ve kültürel değerlerin önemini ortaya koymaktadır. Bu imgeler aracılığıyla yazarlar, çocuk okurlara olumlu değerler aşılama, empati ve dayanışma duygularını geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Sonuç olarak, Fadiş ve Yonca Kız romanları, işledikleri imgeler aracılığıyla toplumsal sınıf farklılıkları, aile içi ilişkiler ve bireylerin toplum içindeki konumlarını etkili bir şekilde yansıtmaktadır. Yazarlar, dönemin sosyal sorunlarını ve sınıfsal farklılıklarını karakterler ve onların deneyimleri üzerinden işlemekte, böylece okurlara mesajlar iletmektedir. Romanlardaki imgeler, çocukların, dönemin Türkiye'sini daha geniş bir perspektiften algılamalarına yardımcı olarak, sosyal adalet, empati ve eşitlik gibi değerlere erken yaşta aşina olmalarını sağlamaktadır. Bu yönüyle her iki eser de, yazıldıkları dönemin özelliklerini yansıtarak çocuk edebiyatının toplumsal bilinç oluşturmadaki rolünü güçlendirmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksan, Doğan (1993). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. İstanbul: BE-TA Basım Yayım.
- Atalay, İrfan (2019). *Karşılaştırmalı Edebiyat*. İstanbul: Hiperlink.
- Ayhan, Sinem Nur ve Ali Fuat Arıcı (2022). "Türk Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Öğütlerin İncelenmesi: Kuşaklar Arası Bir Bakış", *Türkiye Eğitim Dergisi*, 7(1), 229-248.
- Bilbaşar, Kemal (2006). *Yonca Kız*. İstanbul: Can Çocuk.
- Burçoğlu, Nedret Kuran (2005). "Disiplinlerarası Bir Bilimdalı Olarak İmgebilim", *Edebiyat ve Eleştiri*, (81), 105-107.
- Çubukçu, İsmail (2023). *Türk Çocuk Edebiyatındaki Öyküleyici Metinler İle Türkçe Ders Kitaplarındaki Öyküleyici Metinlerin Söz Sanatları Bakımından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Dayıoğlu, Gülten (2016). *Fadiş*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Dilidüzgün, Şükran (2013). "Gülten Dayıoğlu'nun 'Fadiş ve Yeşil Kiraz' Romanlarında Yardımcı ve Engelleme Eylemleri", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(28), 55-71.
- Engin, Ertan (2012). "İmagoloji", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (27), 57-66.
- Genç, Hanife Nalan ve Kadir Yalınkılıç (2011). "'Fadiş' ve 'Küçük Prens' Adlı Eserlerin Tasarım ve İçerik Özelliklerinin Eserlerin Eğitimsel Yönüne Etkileri", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 99-114.
- Kadıoğlu, Evrim (2007). *Kindererziehung bei Christine Nöstlinger und Gülten Dayıoğlu (Am Beispiel der Werke "Konrad oder das Kind aus der Konservenbüchse" und "Fadiş")*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Konuk, Mehtap (2019). *İdeoloji Kavramı Açısından Türk Çocuk Roman Örnekleri Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi.
- Kurğa Örmek, Filiz (2018). *Kemal Bilbaşar'ın Romanlarındaki Kalıplaşmış İfadeler Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi.
- Küçük, Salim (2007). "Çocuk Edebiyatında Kültürel Değerler Açısından Şeker Portakalı ve Fadiş Üzerine Bir Değerlendirme", *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*, Ankara Üniversitesi, 297-306.
- Millas, Herkül (2000). *Türk Romanı ve "Öteki"*. İstanbul: Sabancı Üniversitesi Yayınları.
- Okur Çakıcı, Fatma ve Taylan Can Doğanay (2022). "Türkiye'nin 1970'li Yıllarında Toplumsal Sınıfların Gündelik Hayatını Kapıcılar Kralı Filminden İzlemek", *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(1), 440-468.
- O'Sullivan, Emer (2005). *Comparative Children's Literature*. London: Routledge.
- Önel, Feyza (2009). *Gülten Dayıoğlu'nun Romanlarında Çocuklar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Özdemir, Mehmet ve Özlem Mahinur Arslan (2023). "Gülten Dayıoğlu'nun 'Fadiş' Romanının Çocuk Edebiyatı İlkeleri Açısından İncelenmesi", *RumeliDE Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (37), 147-176.

- Sanlı Çeloğlu, Seda (2007). *Gülten Dayıoğlu'nun Fadiş ve Dört Kardeşiler Adlı Öykü Kitaplarının Tümce Anlambilim Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Sarıtunalı, Hatice Nur (2021). "1970'li Yıllar Türkiye'sinde Kültürel Ortam ve Toplumsal Yaşam", *Stratejik Ortak Dergisi*, <https://stratejikortak.com/2021/12/1970li-yilllar-turkiyesinde-kulturel-ortam-ve-toplumsal-yasam.html> (Erişim: 20.11.2024)
- Set, Gülşah (2020). *Kişiler Bakımından Çeviri Çocuk Romanları İle Yerli Çocuk Romanlarının Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ordu: Ordu Üniversitesi.
- Sezer, Sevil (2019). *Christine Nöstlinger ve Gülten Dayıoğlunun Çocuk Romanlarında Ailenin Çocuk Eğitimindeki Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Sınar Çılgın, Alev (2005). "Çağın Anlatan Bir Çocuk Edebiyatçısı: Gülten Dayıoğlu", *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(8), 35-46.
- Şengül, Mehmet Bakır (2018). "Çocuk Edebiyatı Bağlamında Gülten Dayıoğlu'nun Fadiş Romanı", *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 35(1), 72-84.
- TDK (2022). Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 01.09.2024).
- Temur, Murat ve İhsan Seyit Ertem (2019). "Çocuk Edebiyatında Göç ve Göçmenlik", *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 9(2), 451-466.
- Topçu, Selin (2009). *Gülten Dayıoğlu'nun 'Fadiş' Romanında Sözcük Gruplarının Tespiti ve Türkçe Öğretimi Bakımından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Ulağlı, Serhat (2018). *"Öteki"nin Bilimine Giriş-İmgebilim*. İstanbul: Motto Yayınları.
- Yılmaz, Mizgin (2019). *1940 Kuşağı Yazarlarından Kemal Bilbaşar'ın Öykücülüğü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Yiğit, Fadime (2023). "Kemal Bilbaşar'ın 'Yonca Kız' Kitabının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi", *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 18-27.

BATI

EDEBİYATINDA AKIMLAR

editör
OKTAY YİVLİ

HATİCE FIRAT
YASEMİN MUMCU
OKTAY YİVLİ
OĞUZHAN KARABURGU
BERNA AKYÜZ SİZGEN
NİLÜFER İLHAN

ÜMMÜHAN TOPÇU
SEFA YÜCE
HANİFİ ASLAN
METİN AKYÜZ
MEHMET SÜMER
YAKUP ÖZTÜRK

Günce Yayınları

Prof. Dr. Önder Göçgün

TİYATRO DENEN HAYAT SAHNESİ

Günce Yayınları

PROF. DR. ÖNDER GÖÇGÜN

Türk Tasavvuf Şiiri

AÇIKLAMALI VE YORUMLU ÖRNEKLERLE

Günce Yayınları

MODERN TÜRK EDEBİYATI

editör
OKTAY YİVLİ

MUHARREM DAYANÇ
OKTAY YİVLİ
MACİT BALIK
MAHMUT BABACAN
SEVİM ŞERMET

YASEMİN MUMCU
BEDİA KOÇAKOĞLU
NİLÜFER İLHAN
MAKSUT YİĞİTBAŞ
SELAMİ ALAN

Günce Yayınları